

УДК 343.1(477)

С.В. ДАВИДЕНКО, канд. юрид. наук, Національний університет «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»

ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВІДШКОДУВАННЯ ЗАВДАНОЇ ЗЛОЧИНОМ ШКОДИ В КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ

Ключові слова: забезпечення майнових прав осіб при застосуванні заходів кримінально-процесуального примусу, відшкодування шкоди, завданої злочинцем, цивільний позов, накладення арешту на майно

В умовах побудови демократичної, соціальної, правової держави та при проведенні сучасної судово-правової реформи в Україні надзвичайно актуальною для науки кримінального процесу та практики законотворення є проблема забезпечення та захисту прав, свобод і законних інтересів потерпілого, в тому числі права на повне та своєчасне відшкодування заподіяної злочинцем шкоди. У зв'язку з розробкою нового Кримінально-процесуального кодексу України особливого значення набувають питання розширення та зміцнення правового статусу осіб, постраждалих від злочинів, створення та розвитку системи надійних гарантій і вдосконалення процесуального механізму реалізації своїх прав потерпілими в кримінальному судочинстві. Це зумовлює необхідність реформування національного законодавства з метою приведення його у відповідність із загальновизнаними стандартами в галузі прав людини і громадянина.

Проблема вдосконалення процесуального статусу потерпілої від суспільно небезпечного діяння особи неодноразово була предметом дослідження наукових праць видатних правознавців дореволюційного періоду: С.В. Вікторського, М.В. Духовського, А.Ф. Коні, П.І. Люблінського, Н.Н. Полянського, А.К. Резона, Н.Н. Розіна, В.К. Случевського, Н.С. Таганцева, Д.Г. Тальберга, Л.Я. Таубера, І.Я. Фойницького та інших. Складовим цієї

проблеми, зокрема, забезпеченню права потерпілого на відшкодування шкоди, завданої злочинцем, присвячені роботи таких відомих вітчизняних і зарубіжних учених, як С.О. Александров, С.А. Альперт, Ф.Н. Багаутдінов, В.П. Бож'єв, Т.П. Будякова, Б.Л. Ващук, Н.І. Газетдінов, М.І. Гошовський, П.П. Гурєєв, В.Г. Даєв, О.М. Ерделевський, З.З. Зінатуллін, Я.О. Клименко, О.В. Крикунов, Е.Ф. Куцова, О.П. Кучинська, О.Г. Мазалов, В.Т. Маляренко, Л.Л. Нескороджена, В.Т. Нор, В.П. Палюк, І.Л. Петрухін, В.Я. Понарін, П.М. Рабінович, В.М. Савицький, М.В. Сіроткіна, М.С. Строгович, Д.П. Чекулаєв, М.О. Чельцов, М.П. Шаламов, Л.І. Шаповалова, С.І. Шимон та інших. Однак науковцями недостатньо уваги приділяється процедурі застосування окремих примусових заходів з метою забезпечення цивільного позову та відшкодування завданих збитків при провадженні в кримінальній справі. На сьогодні вирішення цього питання ускладнюється тим, що ні теорія кримінально-процесуального права, ні чинне законодавство не містить чітких й однозначних приписів щодо порядку проведення вказаних процесуальних дій, а також немає єдиної позиції серед фахівців. Усе це негативно впливає на практику застосування норм даного правового інституту. Наведене свідчить про те, що постановка та розв'язання зазначеної проблеми на сучасному етапі набуває важливого теоретичного і прикладного значення, а тому виникає потреба в ґрунтовному дослідженні та вдосконаленні норм, які регламентують окреслені положення шляхом впровадження відповідних суттєвих змін і доповнень, спрямованих на усунення наявних прогалин правового регулювання в цій сфері.

У зв'язку з цим вкрай необхідним стає інший, якісно новий концептуальний підхід до завдань кримінального провадження, пов'язаний із докорінним переосмисленням положення людини в суспільстві, системи взаємовідносин держави з особою [1, с.35, 42]. Оскільки серед завдань кримінального судочинства, закріплених у ст.2 чинного Кримінально-процесуального кодексу України (далі –

КПК), відсутнє відшкодування шкоди, заподіяної злочинцем, пропонуємо визначити його. Наприклад, за ст.52 Конституції Російської Федерації від 12.12.1993 р. права потерпілих від злочинів і зловживань владою охороняються законом. Держава забезпечує потерпілим доступ до правосуддя та компенсацію заподіяної шкоди. Згідно з п.1 ч.1 ст.6 Кримінально-процесуального кодексу Російської Федерації від 18.12.2001 р. (далі – КПК РФ) призначенням кримінального судочинства є захист прав і законних інтересів осіб та організацій, потерпілих від злочинів. Відповідно до частин 3 та 4 ст.42 КПК РФ на державні органи, що здійснюють провадження в кримінальній справі, покладено обов'язок забезпечити потерпілому відшкодування шкоди, завданої злочинцем. Цей обов'язок слід розглядати як складову частину загального та головного обов'язку держави перед людиною, окресленого в наведеній конституційній нормі. Тому логічно стверджувати, що діяльність посадових осіб та органів, які здійснюють кримінальне провадження, повинна бути спрямована на успішне виконання цих завдань [2, с.207]. В силу вимог, викладених у ст.4, ч.1 ст.22 та п.4 ст.64 КПК України, суд, прокурор, слідчий і особа, яка провадить дізнання, зобов'язані вжити всіх передбачених законом заходів для всебічного, повного та об'єктивного дослідження обставин кримінальної справи, в тому числі тих, що стосуються характеру і розміру шкоди, завданої злочинцем. Отже, з метою розширення змісту ст.2 КПК України самостійним завданням кримінального судочинства має стати забезпечення відшкодування заподіяної злочинцем або іншим суспільно небезпечним діянням шкоди. По суті, в цьому стосовно кримінального процесу конкретизуються фундаментальні положення ст.3 Конституції України.

На нинішньому етапі реформування правової системи держави в цілому та розвитку вітчизняного кримінально-процесуального законодавства зокрема, поряд із однією з найбільш гострих та соціально значущих проблем – відшкодування потерпілому матеріальної та майнової компенсації моральної

(немайнової) шкоди, завданої злочинцем, особливої актуальності набуває питання стосовно процедури застосування такого заходу до забезпечення цивільного позову як накладення арешту на майно особи в кримінальному судочинстві, що гарантує належне виконання процесуальних рішень в частині відшкодування збитків у разі задоволення заявлених позовних вимог. Не вдаючись до загальної характеристики передбачених законом заходів кримінально-процесуального примусу, які істотно обмежують конституційні права особи, щодо якої вони застосовуються, відмітимо, що якісна правова регламентація останніх є однією з найважливіших умов їх ефективного функціонування [3, с.53].

Аналіз чинного законодавства України та правозастосовної практики дозволяють розглянути цивільний позов про відшкодування завданих збитків у декількох аспектах. Останній являє собою, по-перше, основну форму відшкодування шкоди, заподіяної злочинцем або іншим суспільно небезпечним діянням; по-друге, універсальний правовий спосіб повноцінного захисту; по-третє, один із важливих процесуальних засобів якнайшвидшого усунення негативних наслідків злочинного діяння, ефективного поновлення порушених внаслідок його вчинення майнових, особистих немайнових прав і законних інтересів громадян, підприємств, установ, організацій, і в кінцевому підсумку – вирішення завдань кримінального судочинства.

Згідно з ч.1 ст.29 та ч.1 ст.125 КПК при наявності достатніх даних про те, що злочинцем завдана матеріальна шкода громадянину, підприємству, установі чи організації, орган дізнання, слідчий, прокурор, суд за клопотанням цивільного позивача або зі своєї власної ініціативи зобов'язаний вжити заходів до забезпечення заявленого в кримінальній справі, а також можливого в майбутньому цивільного позову, склавши про це постанову. Забезпечення цивільного позову провадиться шляхом накладення арешту на вклади, цінності та інше майно обвинуваченого чи підозрюваного або осіб, які за законом несуть матеріальну відповідальність за шкоду, завдану його зло-

чинними діями, де б ці вклади, цінності та інше майно не знаходилося, а також шляхом вилучення майна, на яке накладено арешт (ч.1 ст.28, ч.1 ст.51, ч.1 ст.126 КПК).

Суттєві недоліки законодавчої регламентації названих положень обумовлюють необхідність встановлення загальних критеріїв визначення обсягу та вартості майна, яке є предметом даного примусового заходу, і повинні враховуватися при прийнятті рішення про накладення арешту на майно. На жаль, у діючому КПК потрібна норма відсутня, а в науці кримінального процесу ця проблема розв'язується неоднозначно. Так, на думку П.П. Гурєєва, в резолютивній частині постанови про накладення арешту на майно слідчий вказує про накладення арешту на майно в сумі, що відповідає сумі позову. Коли слідчому точно не відома сума позову і місце знаходження майна, на яке повинен бути накладений арешт, – в постанові вказується, що арешту підлягає все майно, яке належить даній особі, де б воно не знаходилося [4, с.48–49]. Категоричне нормативне положення містить ч.2 ст.206 Кримінально-процесуального кодексу Молдови від 14.03.2003 р. № 122, згідно з якою вартість майна, на яке накладено арешт, не може перевищувати суми пред'явленого цивільного позову [5].

За розрахунками В.Г. Власенка, з метою реального відшкодування завданих збитків загальна вартість описаних під час арешту речей має бути на 25 % вище розміру заподіяної злочином шкоди [6, с.120]. Зінатулін вважає, якщо на момент проведення цієї процесуальної дії точний розмір завданої шкоди встановити неможливо, – необхідно вказати орієнтовну суму в розумних межах [7, с.66].

О.Г. Мазалов відзначає, що здійснюючи опис слідчий орієнтується на визначену позивачем суму цивільного позову, адже арешт накладається лише на таку кількість майна, вартість якого достатня для відшкодування завданих збитків. Якщо вартість майна значно перевищує розмір шкоди, то власнику чи володільцю майна надається право самому вказати ті матеріальні цінності, арешт на які повинен бути накладений у першу чергу [8,

с.103–104]. Коли пізніше з'ясується, що розмір фактичного збитку нижче суми арештованого майна, – відповідна його частина підлягає звільненню. При цьому вартість майна, на яке накладається арешт, може бути названа тільки фахівцем, залучення якого є обов'язковим [9, с.107, 109]. Н.І. Газетдінов обстоює точку зору, що уявляється найбільш обґрунтованою, згідно з якою слідчий накладає арешт на майно в сумі, потрібній для повного відшкодування заподіяної злочином шкоди. За необхідності для встановлення вартості описаного майна запрошується спеціаліст, а в окремих випадках – призначається товарознавча експертиза [10, с.55]. Така позиція знаходить своє безпосереднє відображення в проекті Кримінально-процесуального кодексу України, внесеному Президентом України (далі – проект КПК), відповідно до ч.4 ст.171 якого вартість майна, що підлягає арешту, з метою забезпечення цивільного позову повинна бути співмірною з розміром шкоди, завданої кримінальним правопорушенням [11]. Останній, як зазначалося вище, обов'язково має бути встановлений та доведений слідчим, незалежно від факту пред'явлення позову фізичною або юридичною особою.

Л.Л. Нескороджена зауважує, що заявлена цивільно-правова вимога про компенсацію моральної шкоди повинна бути забезпечена шляхом накладення арешту на майно обвинуваченого чи цивільного відповідача в таких розмірах: 1) якщо в позові вказана сума компенсації моральної шкоди в межах вартості майна відповідачів, то доцільно накласти арешт на суму позову; 2) якщо в позові сума компенсації завищена чи перевищує вартість майна відповідачів, то варто арешт накласти на все майно [12, с.15]. О.В. Крикунов наполягає на тому, що в будь-якому випадку розмір майнового забезпечення цивільного позову про компенсацію моральної шкоди визначається слідчим, судом за внутрішнім переконанням і повинен відповідати обсягові достатньої компенсації моральної шкоди [13, с.5, 10]. В разі, коли суб'єкт правозастосування визнає вимогу позивача про розмір забезпечення обґрунтованою та виправданою, то

слід пам'ятати, – обсяг майна, що підлягає арешту, має і фактичні межі, тобто вартість майна, власником якого є обвинувачений чи цивільний відповідач і на яке може бути накладений арешт. Цей чинник може об'єктивно не дати змоги забезпечити позов повністю [14, с.512–513].

Ф.Н. Багаутдінов справедливо наголошує на тому, що оціночна вартість майна, на яке накладається арешт, має бути, як правило, не менш, ніж в два рази більше суми цивільного позову. Якщо санкція статті кримінального закону передбачає можливість призначення покарання у вигляді конфіскації майна, слідчий зобов'язаний накласти арешт на все майно, незалежно від розміру збитків і відповідно суми позову, за винятком майна, зазначеного в Переліку майна, що не підлягає конфіскації за вироком суду [15, с.102–103].

Чинний кримінально-процесуальний закон не передбачає можливості проведення арешту майна за участю потерпілого та його представника. Тому найбільш доцільним уявляється: по-перше, запровадити порядок повідомлення слідчим названих учасників кримінального судочинства про здійснення цієї процесуальної дії, які мають право брати в ній участь [16, с.94]; по-друге, визнати обов'язковою участь потерпілого та його представника в проведенні арешту майна в разі, якщо останній здійснюється за їхнім клопотанням. Нормативне закріплення даних положень не тільки забезпечить прозорість кримінально-процесуальної діяльності, а й в значній мірі сприятиме захисту майнових прав осіб, інтересів яких стосується прийняте рішення; реалізації та зміцненню засад змагальності в цій стадії кримінального провадження; впорядкуванню правозастосовної практики щодо процедури накладення арешту на майно.

Заслугують на підтримку переконливі аргументи тих учених, які вважають логічною пропозицію віднести прийняття рішення про накладення арешту на будь-яке майно підозрюваного, обвинуваченого або осіб, які несуть матеріальну відповідальність за його дії, до виключної компетенції суду [17, с.5]. Ми поділяємо висловлену в юридичній літературі

думку про те, що саме через правообмежувальний характер цього примусового заходу, його можливі негативні наслідки для інших осіб, необхідно законодавчо визначити конкретний порядок прийняття рішення про накладення арешту на майно з метою максимального гарантування при цьому прав постраждалих від злочину осіб. Встановлення деталізованої передбачуваної процедури в цьому випадку відіграє роль гарантії забезпечення майнових прав як тих осіб, на майно яких накладається арешт, так і потерпілого, цивільного позивача, які потребують відшкодування втраченого внаслідок вчинення злочину та поновлення їх становища [18, с.177].

Слід звернути увагу на те, що визначивши, що накладення арешту на вклади зазначених у ч.1 ст.126 КПК осіб проводиться виключно за рішенням суду, законодавець разом із тим не передбачив відповідної процедури звернення до суду та порядку проведення судового розгляду подання слідчого про накладення арешту на вклади, що, на наш погляд, є прогалиною чинного законодавства. Із цією метою в кримінально-процесуальному законі доцільно встановити єдиний оптимальний порядок ініціювання перед судом розгляду та вирішення питання про арешт майна. В даному випадку рекомендується застосовувати порядок, передбачений ст.177 КПК, стосовно прийняття судом рішення про проведення обшуку житла та іншого володіння особи. Суб'єктами ініціювання має бути слідчий за погодженням з прокурором, прокурор, а також потерпілий, якому слід надати таке право для забезпечення відшкодування шкоди, завданої злочинцем. У зв'язку з цим цілком виправданим вбачається диференціювати вимоги до клопотання при зверненні до суду слідчого, прокурора та потерпілого, адже останній повинен лише зазначити розмір завданої йому злочинцем шкоди та підтвердити факт її заподіяння та розмір завданих збитків наявними в нього доказами [17, с.10–11].

За загальним правилом слідчий складає вмотивоване подання, погоджує його з прокурором і звертається до судді за місцем провадження досудового слідства. Суддя негайно

розглядає подання і матеріали справи, у разі необхідності вислуховує слідчого, прокурора і за наявності відповідних підстав виносить вмотивовану постанову про накладення арешту на вклади чи про відмову в цьому. Невід'ємною складовою конституційного права кожного на судовий захист є забезпечення заінтересованим особам можливості ознайомитися з винесеними щодо них процесуальними рішеннями та їхнім обґрунтуванням, оскільки без цього вони не мають змоги належним чином аргументувати свою скаргу до суду, тобто реалізувати надане їм Конституцією України право апеляційного оскарження прийнятого рішення. Тому копія постанови про відмову в накладенні арешту на майно повинна направлятися потерпілому, цивільному позивачу, їх представникам. Копія постанови судді про накладення арешту на майно при її виконанні вручається особі, на майно якої накладається арешт. На постанову судді про накладення арешту на майно протягом трьох діб з моменту її виконання, а на постанову про відмову в накладенні такого арешту протягом трьох діб з дня її винесення може бути подано апеляцію, яка розглядається в порядку, передбаченому ст.382 КПК, що не зупиняє виконання постанови.

Принципово іншим є підхід до вирішення даного питання розробників проекту КПК, яким передбачено порядок судового розгляду клопотання про арешт майна. Таке клопотання розглядається слідчим суддею, судом не пізніше двох днів з дня його надходження до суду, за участю слідчого та/або прокурора, цивільного позивача, якщо клопотання подано ним, підозрюваного, обвинуваченого, іншого власника майна, і за наявності – також захисника, законного представника. Нез'явлення цих осіб у судові засідання не перешкоджає розгляду клопотання. Клопотання слідчого, прокурора, цивільного позивача про арешт майна, яке не було тимчасово вилучене, може розглядатися без повідомлення підозрюваного, обвинуваченого, іншого власника майна, їх захисника, представника чи законного представника, якщо це є необхідним з метою забезпечення арешту майна. Під час

розгляду клопотання про арешт майна слідчий суддя має право за клопотанням учасників розгляду або за власною ініціативою заслухати будь-якого свідка чи дослідити будь-які матеріали, що мають значення для вирішення даного питання (ст.172 проекту).

Аналіз діючого національного законодавства дозволяє констатувати недосконалість правового регулювання існуючого порядку проведення судового розгляду подання про накладення арешту на вклади та апеляційного оскарження рішень, що приймаються в результаті такого розгляду.

У зв'язку з цим перспективною для наукової дискусії може виявитися пропозиція щодо надання потерпілому, цивільному позивачу та їх представникам права брати участь в судовому засіданні при розгляді подання про накладення арешту на майно. Важливою гарантією майнових прав особи стане змагальність судової процедури з розгляду подання про арешт майна, зокрема, можливість особисто відстоювати власну правову позицію, висловлювати суду свої міркування з приводу законності та обґрунтованості накладення арешту на майно, заперечувати доводи слідчого, прокурора, якими обґрунтовується прохання про арешт майна, заявляти клопотання в межах предмета судового дослідження. Потерпілому, цивільному позивачу та їхнім представникам повинна бути забезпечена можливість доводити наявність підстав для застосування цього заходу примусового характеру; подавати безпосередньо до суду відповідні матеріали, що, на їх думку, необхідні для підтвердження існування обставин, які мають значення для правильного вирішення даного питання; а також давати пояснення по цих фактах, наводити доводи в обґрунтування своїх вимог.

З метою гарантування максимально повної процесуальної рівноправності й активності сторін, суддя, прийнявши до свого провадження подання про накладення арешту на майно, зобов'язаний про день, час і місце судового засідання повідомити прокурора, інших учасників, в тому числі потерпілого, цивільного позивача та їх представників. Неявка без поважних причин сторін, сповіщених про

це належним чином, не є перешкодою для розгляду подання. Вважаємо, що окреслені нововведення набувають особливого значення в аспекті забезпечення прийняття законного, обґрунтованого, вмотивованого та справедливого рішення про накладення арешту на майно.

Не менш важливим є питання про доцільність наділення потерпілого, цивільного позивача та їх представників правом заявляти клопотання про участь у судовому засіданні при перевірці апеляційним судом правомірності постанови судді про відмову в накладенні арешту на майно. При цьому вказаним особам має бути гарантоване право на оскарження судового рішення в касаційному порядку.

Враховуючи вищевикладене можна зробити висновок про те, що на сьогодні правова регламентація порядку застосування такого заходу до забезпечення цивільного позову як накладення арешту на майно особи при провадженні в кримінальній справі не є досконалою, деякі права учасників кримінального судочинства мають декларативний характер, що вказує на необхідність внесення обґрунтованих пропозицій щодо розробки нових і подальшого вдосконалення відповідних нормативних положень діючого кримінально-процесуального законодавства України в цій частині. В Концепції реформування кримінальної юстиції України, затвердженій Указом Президента України від 08.04.2008 р. № 311/2008, зокрема, відзначається, що одним із завдань реформування кримінального процесу має стати запровадження адекватної процедури відновлення прав потерпілого та гарантоване відшкодування завданої йому злочинном матеріальної і моральної шкоди в повному обсязі [19].

ЛІТЕРАТУРА

1. Лазарева В. А. Теория и практика судебной защиты в уголовном процессе : монография / В. А. Лазарева. – Самара : Изд-во Самарск. ун-та, 2000. – 232 с.

2. Шило О. Судовий захист як вид державного захисту прав і законних інтересів людини в правовій державі / О. Шило // Вісник

Акад. правових наук України. – 2006. – № 2 (45). – С. 203–213.

3. Зинатуллин З. З. Уголовно-процессуальное принуждение и его эффективность (вопросы теории и практики) / З. З. Зинатуллин. – Казань : Изд-во Казанск. ун-та, 1981. – 136 с.

4. Гуреев П. П. Гражданский иск в уголовном процессе / П. П. Гуреев. – М. : Гос. изд-во юрид. лит., 1961. – 95 с.

5. Уголовно-процессуальный кодекс Республики Молдова : от 14.03.2003 г., № 122 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=326970&lang=2>.

6. Власенко В. Г. Вопросы теории и практики возмещения материального ущерба при расследовании хищений государственного и общественного имущества / В. Г. Власенко. – Саратов : Изд-во Саратовск. ун-та, 1972. – 128 с.

7. Зинатуллин З. З. Возмещение материального ущерба в уголовном процессе / З. З. Зинатуллин. – Казань : Изд-во Казанск. ун-та, 1974. – 100 с.

8. Мазалов А. Г. Гражданский иск в уголовном процессе / А. Г. Мазалов. – 2-е изд., испр. и доп. – М. : Юрид. лит., 1977. – 176 с.

9. Александров С. А. Правовые гарантии возмещения ущерба в уголовном процессе (досудебные стадии) : учеб. пособие / С. А. Александров. – Горький : Горьковск. высш. школа МВД СССР, 1976. – 124 с.

10. Газетдинов Н. И. Деятельность следователя по возмещению материального ущерба / Н. И. Газетдинов. – Казань : Изд-во Казанск. ун-та, 1990. – 96 с.

11. Кримінально-процесуальний кодекс України : проект Закону України, внесений Президентом України / реєстр. № 9700 від 13.01.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?pf3511=42312.

12. Нескороджена Л. Л. Забезпечення процесуальних прав і законних інтересів позивача та відповідача у кримінальному судочинстві України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 / Л. Л. Нескороджена ; Київськ. націон. ун-т імені Тараса Шевченка. – К., 2002. – 18 с.

13. Крикунов О. В. Цивільний позов про компенсацію моральної шкоди у кримінальному упрощенні України : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 / О. В. Крикунов ; Львівськ. націон. ун-т імені Івана Франка. – К., 2002. – 20 с.

14. Крикунов О. Проблеми забезпечення цивільного позову про компенсацію моральної шкоди / О. Крикунов // Вісник Львівськ. ун-ту. Серія юридична. – 2002. – Вип. 37. – С. 509–514.

15. Багаутдинов Ф. Н. Обеспечение имущественных прав личности при расследовании преступлений / Ф. Н. Багаутдинов. – М. : Юрлитинформ, 2002. – 280 с.

16. Верхогляд-Герасименко О. В. Забезпечення майнових прав особи при застосуванні заходів кримінально-процесуального примусу: дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.09 / Верхогляд-Герасименко О. В. ; Нац. ун-т

«Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». – Х., 2011. – 215 с.

17. Верхогляд-Герасименко О. В. Забезпечення майнових прав особи при застосуванні заходів кримінально-процесуального примусу : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.09 / О. В. Верхогляд-Герасименко ; Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». – Х., 2011. – 20 с.

18. Карпенко М. Деякі проблемні питання застосування статей 125, 126 КПК України під час досудового провадження / М. Карпенко, О. Верхогляд // Право України. – 2010. – № 9. – С. 172–179.

19. Концепція реформування кримінальної юстиції України : затв. Указом Президента України : від 8.04.2008 р., № 311/2008 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws>.

Давиденко С. В. Проблеми забезпечення відшкодування завданої злочином шкоди в кримінальному судочинстві України / С. В. Давиденко // Форум права. – 2012. – № 1. – С. 221–227 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2012-1/12dcvvcu.pdf>

Досліджено проблеми забезпечення права потерпілої особи на відшкодування заподіяної злочином шкоди та сформульовані пропозиції із вдосконалення нормативного регулювання окремих положень даного правового інституту, зокрема, процедури застосування такого примусового заходу як накладення арешту на майно при провадженні в кримінальній справі, процесуального статусу потерпілого, цивільного позивача та їхніх представників.

Давыденко С.В. Проблемы обеспечения возмещения причиненного преступлением вреда в уголовном судопроизводстве Украины

Исследованы проблемы обеспечения права потерпевшего на возмещение причиненного преступлением вреда и сформулированы предложения по усовершенствованию нормативного регулирования отдельных положений данного правового института: процедуры применения такой меры принуждения как наложение ареста на имущество при производстве по уголовному делу, процессуального статуса потерпевшего, гражданского истца, а также их представителей.

Давыденко S.V. Problems of Provision of Reimbursement of the Injury Caused By a Crime in Criminal Trial of Ukraine

Problems of provision of the right of the victim on reimbursement of the injury caused by a crime are researched and sentences on betterment of standard adjustment of separate standings of the yielded legal institution are formulated: routines of application of such enforcement measure as an attachment on property at criminal proceeding, the procedural status of the victim, the civil claimant, and also their quoters.